Елисавета Багряна

(Елисавета Любомирова Белчева)

(1893 – 1991)

120 години от рождението ѝ. Поетеса, автор на детски книги, преводач.

Родена е в чиновническо семейство в София. След завършване на гимназиалното си образование една година работи като селска учителка. Учи (1911 – 1915) славянска филология в Софийския университет. През 1915 г. в сп. „Съвременна мисъл" за пръв път са отпечатани две нейни стихотворения. В периода 1915 – 1919 г. е гимназиална учителка във Враца и Кюстендил. От 1921 г. е отново в София, където се включва в литературния живот. Сътрудничи на „Вестник на жената", на списанията „Съвременник", „Златорог", по-късно на в. „Литературен фронт", на списанията „Изкуство", „Септември", „Пламък" и др. От 1952 година е член на редакционната колегия на списание „Септември".

Елисавета Багряна навлиза в българския литературен живот след Първата световна война, когато символистичната поезия се измества от един нов, по-реален поетичен свят, раздвижен от социалните сблъсъци и стремежа за освобождаване на човешката личност. Лириката на Багряна се развива сякаш извън всякакви литературни направления и школи, творческият ѝ път минава през най-различни идейно-художествени търсения – от жизнерадостното лирично опиянение до терзанията на интелектуалната душа. Багряна се явява като новатор в българската литература, изразявайки като първа най-съкровените и интимни душевни преживявания на жената - напр. в стихосбирките „Вечната и святата" (1927), „Звезда на моряка" (1932), „Сърце човешко" (1936). През 50-те години поезията ѝ е белязана с присъщата за това време декларативност, но впоследствие се променя и отново е наситена с характерната за поетесата интелектуалност и чувственост.

Интересен факт от живота на Багряна е участието ѝ като свидетел в процеса срещу Никола Вапцаров. Появата ѝ като свидетел по делото се превръща в повод за несправедлива кампания срещу нея през 60-те години. Всъщност Багряна е сред малкото, осмелили се да защитят Вапцаров, доколкото диктаторският режим по това време е позволявал.

Стиховете на Елисавета Багряна са преведени на повече от 30 езика. ◆

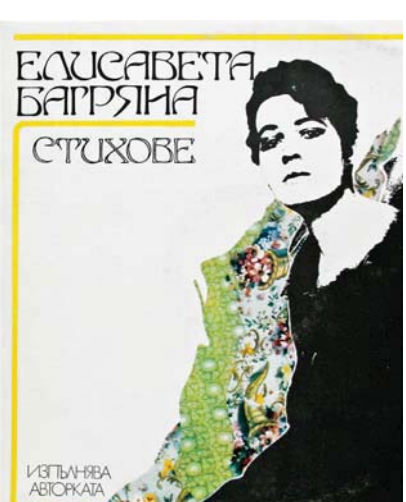

Зов

Аз съм тук зад три врати заключена
и прозореца ми е с решетка,
а душата, волна птица в клетка,
е на слънце и простор научена.

Пролетни са ветрове полъхнали,
чувам гласове призивно ясни.
Моя плам непламнал ще угасне
в здрача на покоето заглъхнали.

Разтроши ключалките ръждясали!
Дай ми път през тъмни коридори!
Не веднъж в огрените простори
моите крила са ме понасяли.

И ще бликнат звукове ликуващи
от сърцето трепетно тогава...
- Но зад тези три врати, сподавен,
моя пламнал зов дали дочуваш ти?

1923

Късна среща

Докоснаха се чашите и звъннаха,
очите ни се вгледаха бездънно
и всичко на света забравили, отречени,
заклехме се и двама тази вечер.

Изчезна някъде шумът и залата,
и даже улицата бе заспала.
Не знам. Не знам дали ще бъде на добро
и тази късна среща, и оброкът.

Над нас тежи предречена разлъка,
ний знаем пътищата си и мъката.
Не затова ли пием днес до капка виното
и хапката делим наполовина?

И може би не ще се видим вече,
от ветровете бог знай де завлечени.
И само - знамето след битки и разгроми -
в сърцето си ще свием - този спомен...

1929